

**YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN
ARVIOINTIRAPORTTI VUODELTA 2024**

**II, PUDASJÄRVI, UTAJÄRVI, VAALA JA
PUOLANKA
OULUNKAAREN YMPÄRISTÖPALVELUT**

Sisällys

.....	1
1. JOHDANTO	3
2. RESURSSIT (voimavarat).....	4
3. VALVONTAKOhteet	7
4. TARKASTUKSET JA MUUT SUORITTEET	8
4.1. Suunnitelmalliset tarkastukset ja näytteenotot.....	8
4.2. Muut suoritteet	12
5. VALVONNAN TULOKSET	13
5.1. Elintarvikevalvonta	13
5.2. Terveystensuojeluvalvonta	14
5.3. Tupakkavalvonta	15
5.4. Lääkelain mukainen valvonta	16
6. TOIMIJOIDEN TIEDOTTAMINEN	16
7. AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE	17
8. MUUTOKSET SEURAAVAN VUODEN VALVONTAAN.....	18

1. JOHDANTO

Tämä on kunnallisen monivuotisen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman vuosittain laadittava toteutumisen arviointiraportti. Oulunkaaren ympäristöpalveluiden Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2020–2024 on hyväksytty Oulunkaaren ympäristölautakunnassa 27.02.2020 § 18. Kyseistä suunnitelmaa on päivitetty vuodelle 2023 ja päivitys on hyväksytty ympäristölautakunnassa 26.1.2023 § 10. Tämä raportti koskee vuoden 2024 suunnitelman toteutumista.

Lautakunnan hyväksymä arviointiraportti toimitetaan tiedoksi aluehallintovirastolle sähköisesti Pikantin VASU-raportoinnin kautta helmikuun loppuun mennessä. Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluu myös eläinlääkintähuolto, josta on laadittu erillinen kunnallinen suunnitelma ja sen toteutumisen arviointiraportti.

Yhteensä vuodelle 2024 oli suunniteltu 460 suunnitelmallista tarkastusta tai näytteenottoa (443 v. 2023 ja 529 v. 2022). Toteutuneiden suunnitelmallisten suoritteiden yhteismäärä oli yhteensä 389 tarkastusta ja näytteenottoa, joka on noin 24 %-yksikköä enemmän kuin vuonna 2023 ja samaa tasoa kuin vuonna 2022 (297 v. 2023 ja 417 v. 2022). Vuonna 2024 tehtiin 388 suunnitelmallista tarkastusta (231 v. 2023 ja 280 v. 2022) ja 92 näytteenottoa (66 v. 2023 ja 137 v. 2022). Suunnitelmallisen valvonnan toteuma oli 85 % (67 % v. 2023 ja v. 2022 79 %), mikä on selvästi parempi verrattuna edelliseen vuoteen ja myös suhteellisesti parempi kuin vuonna 2022. Oulunkaaren ympäristöpalvelujen ympäristöterveydenhuollon toiminnallisena tavoitteena suunnitelmallisten tarkastusten ja näytteenottojen osalta oli 85 %, mikä näin ollen saavutettiin.

Valvonnan vaikuttavuuden arvioidaan vaihtelevan nikotiinikorvaustuotteiden myynnin valvonnan vähäisestä vaikuttavuudesta terveydensuojeluvalvonnan ja tupakkavalvonnan kohtalaiseen, elintarvikevalvonnan melko hyvään ja talousveden valvonnan hyvään vaikuttavuuteen. Vaikuttavuus on nettomuutos toiminnan perimmäisessä tavoitteessa, joka on luettavissa toiminnan ansioksi.

Valvonnan tehokkuutta arvioitaessa käytettävissä olevaan tarkastajaresurssiin nähden on Oulunkaaren ympäristöpalveluissa hyvä, sillä valvonnassa päästiin hyvin lähelle suunniteltua tarkastustehokkuutta. Valvonnan tehokkuus vaihtelee terveydensuojeluvalvonnan ja nikotiinikorvaustuotteiden myynnin kohtalaisesta, elintarvikevalvonnan melko hyvään ja talousvesivalvonnan ja tupakkavalvonnan erittäin hyvään tehokkuuteen.

2. RESURSSIT (VOIMAVARAT)

Ympäristöterveydenhuoltoon, pois lukien eläinlääkintä, käytettiin Oulunkaaren ympäristöpalveluiden toimialueella (Pudasjärvi, Ii, Vaala, Utajärvi ja Puolanka) vuonna 2024 yhteensä 5,06 henkilötyövuotta, joka on 0,39 henkilötyövuotta vähemmän kuin oli suunniteltu (taulukko 1). Vuoden 2024 toteuma oli noin 0,13 henkilötyövuoden pienempi kuin vuoden 2023 toteuma.

Ympäristöterveydenhuollon valvontaa teki vuonna 2024 neljä ympäristöterveydenhuollon ympäristötarkastajaa ja syksyllä 2024 yksi määräaikainen ympäristötarkastaja neljän kuukauden ajan. Määräaikaisella ympäristötarkastajan palkkauksella purettiin Puolangan mukaan tulosta syntynyttä tarkastusruuhkaa, mikä oli jo suunnittelussa tarkoitus hoitaa määräaikaisuudelle.

Ympäristötarkastajista kolme teki elintarvikevalvontaan, terveydensuojeluvalvontaa ja tupakka- sekä lääkelain mukaista nikotiinikorvaustuotteiden myynnin valvontaa pois lukien talousveden valvonta ja kahden tarkastajan

osalta myös laitosvalvonta. Yksi ympäristötarkastaja teki talousveden valvontaa sekä myös vastasi legionellavalvonnasta koko Oulunkaaren ympäristöpalvelujen alueella. Laitosvalvontaa teki yhden ympäristötarkastajan lisäksi ympäristöjohtaja ja yksi kaupungineläinlääkäri. Kesken valvontakauden suurin osa laitosvalvonnasta siirtyi ympäristöjohtajan tehtäväksi, koska laitosvalvontaa tehnyt ympäristötarkastaja siirtyi kesällä 2024 toisen työnantajan palvelukseen. Kaksi kaupungineläinlääkäriä teki alkutuotannon valvonnan ja heidän kyseiseen valvontaan kuluva aika on resurssina mukana elintarvikevalvonnan henkilötyövuosissa taulukossa 1.

Ympäristöterveydenhuollon valvontaan (ilman hallintoa) oli käytössä 4,26 henkilötyövuotta vuonna 2024, joka oli 0,34 henkilötyövuotta vähempi kuin oli suunniteltu ja 0,08 henkilötyövuotta vähemmän kuin vuonna 2023. Ero suunnitellun ja toteuman välillä vuonna 2024 selittyy ympäristöterveydenhuollon rekrytointeihin kuluneesta ajasta. Oulunkaaren ympäristöpalvelujen ympäristötarkastajista yksi vaihtoi työnantajaa ja uuden viranhaltijan rekrytoinnin takia virka oli täyttämättä 2,5 kuukautta. Myös määräaikaisen viranhaltijan rekrytointi loppuvuodesta venyi sen verran pitemmälle, että määräaikaisuus jäi suunnitellusta viidestä kuukaudesta neljään kuukauteen.

Henkilöresurssien toteuma jäi myös 0,08 henkilötyövuotta vajaaksi Pudasjärven kaupungin lomautuksien vuoksi keväällä 2024. Ero toteutuneissa henkilötyövuosissa vuoden 2024 ja 2023 välillä ei ole suuri, mutta vuoden 2024 alusta Puolangan kunta tuli mukaan alueeseen, joten valvontakenttä kasvoi vuonna 2024 merkittävästi vuoteen 2023 verrattuna.

Voimavarojen määrä suhteessa lainsäädännön vaatimukseen on hyvin tiukka suhteessa suunniteltuihin resursseihin, mutta vuoden 2024 alussa tehdyn arvion mukaan ainakin osittain saavutettavissa. Yksikön tavoitteena oli saada 85 % ympäristöterveydenhuollon suunnitelluista suoritemääristä tehtyä, joka saavutettiin toteuman ollessa tavoiteltu 85 %.

Suunniteltujen tarkastusten ja arvio suunnitelman ulkopuolisista oli vuodelle 2024 yhteensä 446 tarkastusta (428 v. 2023), joka tekee suunniteltuja resursseja (ilman hallintoa) vasten suunnitelluksi tarkastustehokkuudeksi 97 tarkastusta/henkilötyövuosi (93 kpl/htv v. 2023). Toteuma vuonna 2024 oli 374 tarkastusta (246 v. 2023), joka tarkoittaa tarkastustehokkuutena 88 tarkastusta/henkilötyövuosi (57 kpl/htv v. 2023 ja 59 kpl/htv v. 2022). Tarkastustehokkuus toteutui lähes suunnitelman mukaisesti, joten tarkastustehokkuutta voidaan pitää hyvänä.

Taulukko 1. Ympäristöterveydenhuollon resurssit (pois lukien eläinlääkintä)

Toimiala	Suunnitellut resurssit (htv)		Toteutuneet resurssit (htv)	
	2024	2023	2024	2023
Terveydensuojelun valvonta	2,54	2,46	2,38	2,31
Tupakkalain valvonta	0,17	0,16	0,16	0,15
Elintarvikevalvonta	1,89	1,97	1,72	1,88
Hallinto	0,85	0,85	0,80	0,85
Yhteensä	5,45	5,44	5,06	5,19

Taulukon 1 henkilöresurssien käyttö perustuu arvioon henkilön käyttämästä työajasta eri valvonnan osa-alueille, jotka on laskettu lopuksi yhteen. Henkilön käyttämien työaika-erien arviot valvonnan osa-alueille ovat samat, joita

käytetään talousarviossa kustannusten jakoperusteina. Toteumassa on otettu huomioon kunkin valvontaan osallistuvan henkilön henkilötyövuosimäärä.

Ympäristöterveydenhuollon maksullisista suoritteista laskutettiin vuoden 2024 aikana VATI:n laskutapahtumien perusteella toimijoilta **164 235,30** euroa. Summa on reilut 13 000 euroa suurempi kuin vuonna 2023 (150 957 euroa v. 2023, 110 105,69 euroa v. 2022), mutta huomioitavaa on, vuoden 2023 laskutuksesta 21 437,20 euroa oli vuoden 2022 maksuja, joten todellisuudessa ero vuoteen 2023 on noin 33 000 euroa suurempi. Vuoden 2023 laskuja siirtyi vuoden 2024 puolelle Vatissa noin 1 300 euroa ja puolestaan vuoden 2025 puolelle siirtyi vuoden 2024 laskuja noin 8 500 euroa. Edellä mainitut siirtymät on huomioitu vuoden 2024 VATI:n laskutustapahtumien summassa, mutta tilinpäätökseen kyseisiä summia ei oikaista, koska laskujen tapahtumapäiväksi tulee kyseinen päivä, jolloin laskutusaineisto on koottu VATI:sta kaupungin laskutukseen.

5

Vuonna 2024 perittiin kolmannen kerran elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnan lakisääteistä perusmaksua. Perusmaksua laskutettiin VATI:n laskutustapahtumien perusteella yhteensä 43 200 euroa, joka on hieman suurempi kuin vuonna 2023 (40 650 euroa v. 2023, 39 600 euroa v. 2022). Kasvu johtuu Puolangan mukaan tulosta valvonta-alueeseen vuoden 2024 alusta. Tupakkavalvonnan vuosimaksuja laskuja laskutettiin 32 800 euroa, joka on samaa tasoa kuin vuonna 2023 (44 470 euroa, mutta tupakkavalvonnan maksuissa reilut 11 000 euroa oli vuoden 2022 maksuja). Säännöllisen valvonnan suoritelmaksuja laskutettiin 88 235,25 euroa, joka on huomattavasti suurempi kuin vuonna 2023 (65 837 euroa, joista noin 9 000 euroa on vuoden 2022 maksuja). Kaikki maksutuotoista saadut tulot on kohdistettu ympäristöterveydenhuollon yksikön kustannuspaikalle. Maksutuotoilla katetaan noin 39 % kyseisen yksikön menoista. Kyseinen osuus on hieman parantunut vuodesta 2023 (36 %) ja se on laskettu tilinpäätösluonnoksen luvuilla.

Edellisen arviointiraportin toimenpiteenä oli, että tarkastustehokkuuteen tulee kiinnittää huomiota heti vuoden alusta lähtien. Tarkastustehokkuutta tulee saada nostettua huomattavasti lähemmäs tavoitetta, jotta talousarviotavoitteessa pysyttäisiin. Tarkastustehokkuutta saatiin nostettu ja siten myös valvonnan suoritelmaksujen tuotot kasvoivat merkittävästi. Edelleen vuonna 2024 jäätin talousarviotavoitteesta, vaikka tarkastus- ja näytteenottotavoite (85 %) saavutettiin. Vuoden 2024 talousarviotavoitteeseen päästäkseen, tarkastusten ja näytteenottojen toteuma olisi pitänyt olla 100 %. Vuoden 2025 talousarviossa on huomioitu talousarviossa, että sekä toiminnan että maksutuottojen tavoitteet vastaavat toisiaan.

3. VALVONTAKOhteet

Valvontakohteiden määrässä on havaittavissa merkittävää nousua kakkien toimialojen toimipaikkojen osalta. Kohteiden yhteismäärä on noussut 136 toimipaikalla vuonna 2024 verrattuna vuoden 2023. Suurin syy toimipaikkojen lisääntymiseen on Puolangan mukaan tulo alueeseen, jonka seurauksena Oulunkaaren ympäristöpalveluille tuli yhteensä 86 valvottavaa toimipaikka. Elintarvikevalvonnan, tupakkavalvonnan ja lääkelain mukaisten toimipaikkojen kasvu selittyy kokonaan Puolangan mukaan tulolla ja osittain terveydensuojelutoimipaikkojen osalta. Toimipaikkoja on lisääntynyt terveydensuojelussa myös, koska terveydensuojeluilmoituksen piiriin kuuluvia majoituskohteita on pyydetty tekemään ilmoitus toiminnasta. Lähes puolet elintarvikevalvonnan kohteista on alkutuotantoa.

	Vuosi 2024	Vuosi 2023	Vuosi 2022
Elintarvikevalvonnan toimipaikkojen määrä:	573	510	471

Terveysturvallisuuden valvonnan kohteiden määrä	404	341	297
Tupakkavalvonnan kohteiden määrä:	60	52	64
Lääkelain valvonnan (nikotiinikorvaustuotteet) kohteiden määrä:	19	17	22

4. TARKASTUKSET JA MUUT SUORITTEET

4.1. SUUNNITELMALLISET TARKASTUKSET JA NÄYTTEENOTOT

Tarkastukset, kpl	suunnitelma	toteutui	toteuma %
Ilmoitettuihin elintarvikehuoneistoihin	165	125	76
Elintarvikealan laitoksiin	19	12	63
Alkutuotantopaikkoihin	25	26	104
Terveystensuojelulain mukaisiin	106	61	58
Talousvesilaitoksiin	42	42	100
Tupakan myyntiin	20	24	120
Nikotiinikorvaustuotteiden myyntiin	11	7	64
Yhteensä	388	297	77

Näytteenotot, kpl	suunnitelma	toteutui	toteuma %
Elintarvikelaitoksista	16	8	50
ilmoitetuista elintarvikehuoneistoista	3	3	100
Talousvedestä	7	20	286
Uimavedestä	46	61	133
Uimahallien pinnoista	0	0	-
Yhteensä	72	92	128
Tarkastukset ja näytteenotot yht. kpl	460	389	85

Suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset, kpl	suunnitelma	toteutui	toteuma %
Elintarvikelain mukaiset	25	39	156
Terveysuojelulain mukaiset	33	38	115
Yhteensä	58	77	133
Kaikki tarkastukset	446	374	84

Vuonna 2024 suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin 22 %-yksikköä enemmän kuin vuonna 2023. Suunnitelmallisia tarkastuksia oli tavoitteena tehdä 20 tarkastusta enemmän kuin vuonna 2023. Tavoitteen nousu johtui Puolangan mukaan tulosta alueeseen vuoden 2024 alusta. Suunnitelmallisten tarkastusten toteuma oli suhteellisen hyvä, kun vertaa edellisten vuosien toteumaa. Tarkastuksia saatiin tehtyä 77 % suunniteltuun tarkastusmäärään verrattuna. Kun ottaa huomioon suunnitelman ulkopuolisten tarkastusten määrät, joita oli vuonna 2024 huomattavasti enemmän kuin oli arvioitu, toteuma on hyvä. Suunnitelmallisten ja suunnitelman ulkopuolisten tarkastusten yhteismäärä oli 374 tarkastusta, mikä on 84 % tavoitteesta.

Tarkastuksia tehtiin enemmän vuonna 2024 verrattuna vuoteen 2023 kaikilla muilla tarkastuskohteilla paitsi elintarvikealan laitoksilla ja nikotiinikorvaustuotteiden myynnin valvonnassa. Ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen tarkastusten toteuma nousi vuoden 2023 heikosta (59 %) tasosta melko hyvään tasoon vuonna 2024 (76 %). Elintarvikealan laitosten tarkastusten toteuma tippui vuoden 2023 hyvästä tasosta (94 %) kohtalaiseen tasoon vuonna 2024 (63 %). Alkutuotantopaikkojen tarkastusten toteuma säilyi hyvällä tasolla edelliseen vuoteen verrattuna. Tarkastuksia tehtiin alkutuotantopaikkoihin yksi enemmän kuin vuonna 2023, mutta suhteellinen osuus nousi 83 %:sta 104 %:iin. Suhteellinen osuus ylittyi, sillä alkutuotantopaikkojen tarkastusmäärässä on mukana Ruokaviraston valvontapyyntö merikalastusalueen valvontaprojektissa, jonka puitteissa tarkastettiin kolme kalastusalueesta ja otettiin kaksi elintarvikenäytettä.

Elintarvikealan laitoksen tarkastuksissa jäätin suunnitelmasta, koska laitostarkastuksia tekevä ympäristötarkastajan tarkastukset siirtyivät kokonaan ympäristöjohtajan tehtäväksi kesken vuoden, jonka vuoksi tarkastusten aikatauluttamisessa tuli haasteita varsinkin, kun kaikki tarkastukset yhtä lukuun ottamatta oli aikataulutettu syksyille 2024. Siitä huolimatta suunnitelmallisten elintarvikelaitosten tarkastusten toteuma oli kohtalainen, mutta tarkastusten toteuma tippui vuoden 2023 94 % toteumasta vuoden 2024 64 %:n toteumaan.

Terveysuojelulain mukaisiin kohteiden tarkastusten toteuma nousi vuoden 2023 heikolta (42 %) tasolta kohtalaiseen tasoon vuonna 2024 (58 %). Terveysuojelulain mukaisten tarkastusten toteuma on ollut pitkään heikolla tasolla, mutta vuoden 2024 aikana syntynyttä tarkastusvelkaa on saatu pienennettyä. Talousvesilaitosten tarkastusten toteuma on edelleen erittäin hyvällä tasolla. Vuoden 2024 aikana tarkastettavia kohteita oli enemmän kuin vuonna 2023, mutta siitä huolimatta ne saatiin tarkastettua. Tavoitteena oleviin tarkastuskohteita oli enemmän, koska pienen asetuksen vesilaitokset tarkastetaan joka toinen vuosi ja niiden tarkastukset ovat aiemmin osuneet samalle vuodelle. Pienen asetuksen mukaisten vesilaitosten tarkastuksia on pyritty ajoittamaan siten, että niitä tulisi tasaisesti joka vuodelle.

Tupakan myynnin tarkastusten toteuma nousi vuoden 2023 kohtalaisesta (71 %) tasosta erittäin hyvälle tasolle vuonna 2024 (120 %). Tupakkalain mukaisten tarkastusten toteuma on ollut myös aiemmin hyvällä tasolla ja vuosi

2023 oli sen osalta poikkeuksellisen alhainen. Lääkelain mukaisten nikotiinikorvaustuotteiden myynnin tarkastusten toteuma laski vuoden 2023 erittäin hyvältä (109 %) tasosta kohtalaiselle tasolle vuonna 2024 (64 %).

Suunniteltujen näytteenottojen tavoitemäärä oli vuodelle 2024 lähes yhtä suuri (72 näytteenottoa kuin vuonna 2023 (75 kpl). Näytteenottojen toteuma nousi vuoden 2023 hyvältä (88 %) tasolta erittäin hyvälle tasolle vuonna 2024 (128 %). Näytteenottojen toteuma oli 100 % tai yli kaikissa muissa paitsi elintarvikelaitosten näytteenotossa. Elintarvikelaitosten näytteenotto laski vuoden 2023 hyvältä (80 %) tasolta heikolle tasolle vuonna 2024 (50 %). Uimavesien näytteenottojen toteuma nousi vuoden 2023 kohtalaiselta (62 %) tasolta erittäin hyvälle tasolle vuonna 2024 (133 %). Talousveden ja ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen näytteenottojen toteuma säilyi erittäin hyvällä tasolla. Näytteenottojen toteuma ylittyi talousveden ja uimaveden näytteiden osalta uusintanäytteiden ja talousveden häiriötilanteiden näytteiden oton vuoksi. Sen lisäksi vesilaitokset ja osa uimahalleista eivät itse olleet ottaneet näytteitä, jonka vuoksi viranomainen kävi ottamassa näytteet.

Suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia tehtiin huomattavasti arvioitua enemmän vuonna 2024. Yhteensä tarkastuksia oli arvioitu tehtäväksi vuonna 2024 58 tarkastusta, mutta tarkastusten toteuma oli 77 tarkastusta eli 133 % arvioituun määrään nähden. Elintarvikelain mukaisia suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia toteutui 156 % arvioon nähden ja näistä suurin osa oli uusintatarkastuksia (32 kpl). Terveystarkastusten suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia oli asunnon tarkastuksiin liittyviä tarkastuksia ja noin kolmannes tarkastuksista oli suunnitelmallisten kohteiden uusintatarkastuksia. Suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset vaikuttivat negatiivisesti valvonnan tulokseen tarkastusten osalta, koska suunnitelmallisten tarkastusten osalta ei ihan päästy tavoitteeseen (85 %), vaikka tarkastustehokkuus henkilötyövuotta kohden oli lähes yhtä suuri kuin mitä oli suunniteltu.

Ympäristöterveydenhuollon alue laajeni vuoden 2024 alussa koskemaan Puolangan kuntaa, jolle Oulunkaaren ympäristöpalvelut tuottaa eläinlääkäripalvelut ja ympäristöterveydenhuollon viranomaispalvelut. Uusi alue toi mukanaan haasteita niin uusien kohteiden kuin pitempien välimatkojen muodossa. Edellisen arviointiraportissa kirjattuna toimenpiteenä oli, että vuoden 2024 aikana tulee varmistaa, ettei palvelu näiden haasteiden myötä vaikuta negatiivisesti ympäristöterveydenhuollon toimintaan. Ympäristöterveydenhuollon valvonnan toteuman perusteella voidaan arvioida, että Puolangan mukaan tulosta huolimatta vuonna 2024 ympäristöterveyden viranomaispalvelut on pystytty tuottamaan koko alueella hyvällä tasolla.

Oulunkaaren ympäristöpalvelut osallistui Ruokaviraston merikalastusalueiden valvontaprojektiin vuonna 2024.

4.2. MUUT SUORITTEET

Ilmoitusten ja yhteydenottojen sekä muiden tapahtumien määrät ovat selvästi nousseet vuonna 2024 verrattuna vuoteen 2023 verrattuna. Hakemusten määrät ovat pudonneet vuonna 2024 verrattuna vuosiin 2023 ja 2022. Pakkokeinoja ei käytetty vuonna 2024 ja vesilaitosten uusia riskiarviointeja ei tullut vireille vuonna 2024.

	Vuosi 2024	Vuosi 2023	Vuosi 2022
Pakkokeinot (päätökset, kuulemiset ja vastineet)	0	2	5
Saapuneet hakemukset, kaikki valvontalajit	2	7	9
Saapuneet ilmoitukset, kaikki valvontalajit	129	117	45
Vesilaitosten riskiarviointiasiat	0	5	1
Yhteydenotot (kirjatut)	237	122	73
Muut tapahtumat (kirjatut: sairastuminen, haitta)	9	6	1

5. VALVONNAN TULOKSET

5.1. ELINTARVIKEVALVONTA

Elintarvikevalvonnan tarkastukset alkutuotantoa lukuun ottamatta ovat ns. Oiva-tarkastuksia, joista muodostuu julkinen raportti internetosoitteeseen www.oivahymy.fi. Tarkastuksessa annettu huonoimman osa-alueen (tarkastusrivin) mukainen arvosana määrää tarkastuksen kokonaisarvosanan. Arvosanat ovat A = oivallinen, B = hyvä, C = korjattavaa, D = huono. Vuoden 2024 elintarvikevalvonnan painopisteenä olivat lämpötilahallinta ja jäljitettävyyden tarkastuksilla painopisteenä olevat Oivarivit on pyritty tarkastamaan kohteessa joka vuosi tai joka tarkastuskerta, jos kohde on tarkastettu harvemmin kuin kerran vuodessa.

	Vuosi 2024	Vuosi 2023	Vuosi 2022
A	28	39	32
B	46	51	52
C (korjattavaa)	25	10	15
D (huono)	1	0	0

Vuonna 2024 Oiva-tarkastusten tulokset ovat huonontuneet, mistä kertoo jo myös uusintatarkastuksen korkea määrä (32 kpl). Elintarvikevalvonnassa saatiin vuoden 2024 aikana purettua tarkastusvelkaa, joten tarkastusvuorossa oli paljon sellaisia kohteita, joille ei lähiaikoina ollut valvontaa tehty. Aiemman valvonnan puuttuminen on todennäköisin syy tulosten huonontumiselle.

Tarkastuksilla annettiin ohjausta ja neuvontaa 113 tarkastuksessa (64 v. 2023, 73 v. 2022) ja havaituista epäkohdista annettiin kehoituksia 46 tarkastuksessa (16 v. 2023, 23 v. 2022). Tarkastuksista yksikään ei johtanut vuonna 2024 pakkokeinon käyttöön (0 v. 2023, 1 v. 2022). Esitutkintapyyntöjä poliisille ei tehty. Valvonnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden arvioidaan olevan melko hyvää.

5.2. TERVEYDENSUOJELUVALVONTA

Tarkastustulokset tarkastusriveittäin (pois lukien talousveden valvonta):

	Vuosi 2024	Vuosi 2023	Vuosi 2022
A	76	84	82

B	21	14	17
C (korjattavaa)	3	2	1
D (huono)	0	0	0

Tarkastuksilla annettiin ohjausta ja neuvontaa 33 tarkastuksessa (27 v. 2023, 9 v. 2022) ja havaituista epäkohdista annettiin kehotuksia 12 tarkastuksessa (9 v. 2023, 2 v. 2022). Hallintopakkopäätöksiä ja esitutkintapyyntöjä poliisille ei tehty vuonna 2024. Valvonnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden arvioidaan olevan kohtalaisella tasolla

Talousveden tarkastusten tulokset:

	Vuosi 2024	Vuosi 2023	Vuosi 2022
A	80	78	79
B	18	20	17
C (korjattavaa)	2	2	5
D (huono)	0	0	0

Tarkastuksilla annettiin ohjausta ja neuvontaa 50 tarkastuksessa (37 v. 2023, 60 v. 2022) ja havaituista epäkohdista annettiin kehotuksia 6 tarkastuksessa (6 v. 2024, 23 v. 2022). Hallintopakkopäätöksiä ja esitutkintapyyntöjä poliisille ei tehty vuonna 2024. Valvonnan vaikuttavuuden arvioidaan olevan hyvällä tasolla ja tehokkuuden erittäin hyvällä tasolla.

5.3. TUPAKKAVALVONTA

Tarkastustulokset tarkastusriveittäin:

	Vuosi 2024	Vuosi 2023	Vuosi 2022
A	90	93	100
B	8	7	0
C (korjattavaa)	2	0	0
D (huono)	0	0	0

Tarkastuksilla annettiin ohjeistusta ja neuvontaa 8 tarkastuksella (8 v. 2023) ja havaituista epäkohdista annettiin kehoituksia 4 tarkastuksessa (6 v. 2023). Hallintopakkopäätöksiä ei tehty. Esitutkintapyyntöjä poliisille ei tehty. Valvonnan vaikuttavuuden arvioidaan olevan kohtalaista ja tehokkuuden erittäin hyvää.

5.4. LÄÄKELAIN MUKAINEN VALVONTA

Tuloksia ei ole saatavilla Vati-järjestelmän Raporteista. Valvonnan vaikuttavuuden arvioidaan olevan vähäistä, koska vakavat puutteet ovat harvinaisia. Valvonnan tehokkuus on kohtalaista.

6. TOIMIJOIDEN TIEDOTTAMINEN

Oulunkaaren ympäristöpalvelut tiedotti eläinlääkäripalvelujen ja ympäristöterveyden viranomaispalvelujen tuottamisesta Puolangan kunnalle Pudasjärven ja Puolangan kunnan nettisivuilla sekä lehtitiedotteella Puolangalla ilmestyvissä lehdissä.

Oulunkaaren ympäristöpalvelut tiedotti kuntien nettisivuilla vesiosuuskunnassa olevista häiriötilanteista. Tiedotukset olivat kehoituksia juomaveden keittokehotuksesta ja veden käyttökiellosta kloorauksen aikana.

Oulunkaaren ympäristöpalvelujen viranhaltijat ovat tarkastuskäynneillä tiedottaneet koordinoitusti ohjeistuksesta jätelain uudistuksesta elintarvikealantoimijoille ja legionellavalvonnasta terveydensuojelun kohteissa. Molemmista on ollut laadittuna tiedote/ohjeistus, joka on jaettu tarkastuskäynnin yhteydessä toimijalle.

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden viranhaltijat eivät ole pitäneet esityksiä tai osallistuneet asiantuntijaroolissa tilaisuuksiin vuonna 2024.

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden osallistuivat seuraavien sidosryhmien toimintaan:

- Terveydensuojeluvalvonnan työkokoukset, aluehallintovirasto
- Elintarvikevalvonnan työkokoukset, aluehallintovirasto
- Maakunnan ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden kokoontuminen 19.4.2024 Rokualla
- Maakunnan talousvesiryhmä, vastuuviranomainen ELY-keskus
- Maakunnan ympäristöterveydenhuollon johdon keskustelupalaverit
- Maakunnan terveydensuojeluvalvonnan ryhmän palaverit
- Maakunnan elintarvikevalvonnan ryhmän palaverit

7. AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE

Valvontatoimintaan ei kohdistunut vuoden aikana auditointeja eikä aluehallintoviraston arviointi- tai ohjauskäyntiä.

Oulunkaaren ympäristöpalvelut on vastannut kolmeen Ruokaviraston valvonta- ja selvityspyyntöön ja osallistunut merikalastusalueen valvontaprojektiin vuonna 2024.

Ympäristöjohtaja osallistui vuoden 2024 aikana viidelle ympäristöterveydenhuollon ympäristötarkastajan tekemälle tarkastukselle. Ympäristöjohtaja oli melkein jokaisen tarkastajan mukana vähintään yhdessä tarkastuksessa vuoden 2024 aikana. Tarkastukset olivat seuraavia:

- Kaksi vesilaitoksen suunnitelmallista tarkastusta
- Kolme rekisteröidyn elintarvikehuoneiston elintarvikelain mukaista Oiva-tarkastusta

Ympäristöjohtajan tiedossa ei ole yhtään palautetta, joka olisi koskenut ympäristöterveydenhuollon valvontaa.

15

8. MUUTOKSET SEURAAVAN VUODEN VALVONTAAN

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan tehtäväjakoon tehtiin vuoden 2025 alussa muutoksia muun paitsi elintarvikelaitosvalvonnan osalta. Vuoden 2025 alkaen kaksi ympäristöterveydenhuollon ympäristötarkastajaa keskittyy terveydensuojeluvalvontaan (pois lukien talousveden valvonta) ja kaksi tarkastajista elintarvikevalvontaan, talousveden valvontaa, tupakkavalvontaan ja nikotiinikorvaustuotteiden myynnin valvontaan. Terveydensuojeluvalvontaa tekevät ympäristötarkastajat tekevät myös 20–30 % suunnitelmallista elintarvikevalvontaa erityisesti sellaisille kohteille, joilla on sekä terveydensuojelu- että elintarvikevalvonnan toimintaa samassa kohteessa ja kyseisten toimintojen tarkastus onnistuu samalla kertaa.

Terveydensuojeluvalvonnan tarkastajat myös tarkastavat elintarvikevalvonnan kohteita, jotka ovat auki vain kesäsesongin aikaan, sillä niiden tarkastukset sijoittuvat talousveden valvonnan tarkastuskauden ajalle. Elintarvikelaitosvalvontaa tehdään ympäristöjohtajan toimesta muuten paitsi leikkaamon toiminnan tarkistaa yksi kaupungineläinlääkäristä. Tehtäväjako muutoksella tavoitellaan tehokkuutta ja sitä, että tarkastajat pystyvät paremmin syventymään ja erikoistumaan omaan valvonta-alueeseensa.

Edellisten kahden arviointiraportin osalta toimenpiteenä terveydensuojelulain (pois lukien talousveden valvonta) suunnitelmallisen valvonnan toteutumiseen on ollut, että kyseiseen valvontaan on kiinnitettävä edelleen huomiota vuonna 2024, jotta edellisinä vuosina kertynyttä tarkastusvelkaa saadaan pienemmäksi. Toteuma vuonna 2024 oli jo kohtalainen terveydensuojeluvalvonnan osalta ja tarkastusvelkaa saatiin pienemmäksi. Edelleen terveydensuojeluvalvontaan on kiinnitettävä huomioita, jota myös uuden tehtäväjaon pitäisi helpottaa vuonna 2025.

Osa uimahalleista eivät itse olleet ottaneet näytteitä, jonka vuoksi viranomainen kävi ottamassa näytteitä enemmän kuin viranomaisvalvonta olisi vaatinut. Kyseisten uimahallien osalta ympäristöterveydenhuollon viranhaltijat ovat antaneet näytteenoton ohjausta. Jatkossa uimahallit huolehtivat näytteiden ottamisesta ja viranhaltijat ottavat vain viranomaisnäytteet. Viranomaisnäytteiden viranomaiselle koituvat kustannukset ovat suuremmat (lähinnä matkaan kulunut työajan ja kilometrikorvausten osalta) kuin mitä viranomainen näytteenotosta laskuttaa. Tämän vuoksi viranomainen ei jatkossa ota muita kuin viranomaisvalvonnan näytteitä.

Vuoden 2025 aikana tulee kiinnittää heti vuoden alusta lähtien siihen, että tarkastustehokkuus saadaan pidettyä suunnitelmaa vastaavalla tasolla. Vuoden 2024 aikana tähän pystyttiin, mutta vuotta 2025 haastaa toiminnallisen tavoitteen nousu, jossa tavoitellaan suoritelmäärien toteumaa 90 %:n tasolle (tavoite 85 % vuonna 2024). Lisäksi erityisesti elintarvikevalvonnan, tupakkavalvonnan ja talousveden valvonnan perehdyttäminen vaatii paljon ympäristötarkastajilta, joilla on vastuulla kyseiset tehtäväalueet.